

VÍZIA BUDÚCNOSTI

David Sulík

Úspešne sa blížime k definitívnemu kolapsu ekonomického a sociálneho systému. Udalosti dostávajú spád, ale ľudia a politici nie sú pripravení na radikálne zmeny, nechcú meniť podľa nich dlhodobý úspešný model budovania rozvinutej demokratickej spoločnosti a trhového hospodárstva. Všetko je vraj dokonalé a lepší systém nikto nevymyslel. Treba len zaviesť nejaké drobné úpravy a regulácie a všetko bude znovu fungovať ďalej. Je to ilúzia a klam. Prichádzajúce roky presne a jasne ukážu a preveria kvalitu súčasného systému založeného na vládnutí mocenských skupín a na ekonomike založenej na spotrebe a úvere. V najbližších desaťročiach zo súčasného systému riadenia spoločnosti a hospodárstva nezostane kameň na kameni a naše deti a vnuci sa budú smiať tomu, v čom sme žili, ako sa my smežeme komunistickej spoločnosti, v ktorej sme žili do roku 1989.

Na záver skúsím načrtnúť jednu víziu možného spoločenského a hospodárskeho vývoja Európy. Nechcem sa zaoberať negatívnymi víziami budúcnosti v štýle novej vlády centralizovanej diktatúry v duchu Orwella (nový svetový poriadok), alebo možnosťou klimatickej a kozmickej katastrofy. Chcem predložiť optimistický variant budúcnosti, ktorý sa môže uskutočniť za predpokladu, že v spoločnosti príde u väčšej časti obyvateľstva k duchovnému prebudeniu a následnej občianskej aktivizácii, a za predpokladu, že mocenské elity nerozpútajú svetovú vojnu.

Po roku 2010 nastane prudký hospodársky kolaps spojený so spoločenskými otrasmi a nepokojmi. Žiadne klasické riešenia nebudú účinné. Čím viac sa budú odkladať nové riešenia, tým horšie budú následky. Pád bude trvať zhruba 5 až 10 rokov. To bude prechodná doba. Politici a svetové elity budú postavené pred otázku rýchlej transformácie spoločnosti, ale len tí, ktorí budú schopní prísť s novými netradičnými riešeniami reálnej pomoci, zostanú pri moci. Ostatní budú rýchlo zmetení protestujúcimi ľuďmi, alebo sa zničia medzi sebou. Ak elity uznajú, že inej cesty niet (ak teda nepristúpia k diktatúre), že ďalší pád by znamenal tentoraz aj ich definitívny koniec, pristúpia k zavedeniu nového hospodárskeho systému. V prvom kroku sa budú banky snažiť prejsť na systém podobný islamskému bankovníctvu, čiže obmedzia sa, alebo zrušia špekulatívne obchody a zavedie sa princíp spoluúčasti na úveroch banky. V rokoch 2020 až 2050 sa v EÚ tento systém buď čiastočne alebo úplne transformuje do podoby nového bezúročného finančného systému, ktorý bude využívať princíp starnutia peňazí. Veľké bankové inštitúcie zaniknú, veľa ekonomických činností prestane mať význam. Vytvorí sa sieť malých a drobných úverových družstiev poskytujúcich peniaze na konkrétne účely. Zrušia sa burzy a obchodovanie s cennými papiermi, ako aj všetky špekulatívne obchody. Veľké spoločnosti a firmy sa rozdrobia na menšie s formou spoluvlastníctva zamestnancov. V hospodárstve budú vládnuť siete vzájomne prepojených malých firiem, ktoré budú navzájom spolupracovať. Zrušia sa dane z príjmu a majetku, bude len jediná daň z obratu. V EÚ bude zavedený základný príjem, čím sa odstráni problém psychologického rozdielu medzi zamestnaným a nezamestnaným. Časom tieto ukazovatele nebudú mať v hospodárstve svoje miesto a nebudú sa ani merať starým spôsobom.

Každý bude niečím zamestnaný. Ľudia na základe voľného času a prostriedkov budú sami sebe pomáhať a vytvárať rôzne zmysluplné aktivity. Uvoľní sa tvorivý potenciál ľudí. Ruka v ruke s tým sa objavia nové technológie, čím sa zmení celá energetická koncepcia sveta. Každý bude mať skoro ale bo úplne zadarmo energiu z nových zdrojov, čím bude súčasne aj riešený ekologický problém.

Potreba úverov a investícií bude veľmi klesať, pretože o každého bude stále postarané. Pár rokov po prechodnej dobe sa aj koncepcia základného príjmu môže ešte upraviť do podoby zavedenia občianskych peňazí, podobne ako to predstavuje model Joytopia. Každá krajina vytvorí na občana rovnaké množstvo peňazí. Na základe novej ekonomiky bude uvoľnených veľa zdrojov, ktoré spolu s intelektuálnou pomocou budú smerovať z EÚ do rozvojových krajín, čím bude riešený aj problém migrácie.

Vďaka tomu, že o každého bude postarané, nebude už prostredníctvom peňazí nikoho potrebné nútiť, aby konal proti svojmu svedomiu alebo presvedčeniu. Čoraz menej ľudí bude ochotných vykonávať deštruktívne činnosti, ktoré škodia ľuďom, ekologickému systému alebo zdraviu. Štáty nebudú zadlžené, lebo jednoducho v tejto koncepcii nebude miesto pre dlh. Hospodárstvo a technika prejdú úplne na technológie v súlade s prírodou. Predávať sa budú už len ekologicky neškodné výrobky a služby. V Európe bude paralelne s eurom existovať celý rad malých lokálnych mien, veľa obcí a regiónov bude ekonomicky plne sebestačných a budú používať vlastné platobné systémy.

Národné štáty postupne prestanú mať svoj význam. Bude rásť význam regiónov a obcí, zavedie sa úplná decentralizácia. Hlavným článkom spoločenského systému sa stane samosprávna obec. Zavedie sa priama demokracia, strany prestanú mať vplyv a moc, vyberať sa budú osobnosti, ktoré budú zastupovať konkrétny volebný obvod. Transparentnosť všetkých finančných tokov, ako aj právo veta zaručia odstránenie korupcie. Priama demokracia, právo veta, referendum, možnosť odvolania volených zástupcov vytvorí nový druh politickej kultúry. V radách zástupcov nebude miesta pre karieristov a chamtivcov. Súčasne bude prebiehať budovanie nových a rôznorodých druhov komunit, ktoré budú zrovnoprávnené s bežnými obcami. Rôznorodosť prístupov k správe vecí verejných bude obohacujúcou a tie prvky správy, ktoré sa ukážu lepšie, budú sa aplikovať do praxe. Ľudia si sami vyberú, či budú chcieť žiť v skupinkách rodín v spoločných malých komunitách ako v Damanhúre, alebo v rodových osadách prípadne na samostatných usadlostiach. Rozdiely medzi mestami a obcami sa budú stierať, vznikne nová kvalita života, spájajúca v sebe pozitívne kvality života na vidieku (príroda, priestor, vlastná pôda) a kvality, ktoré ponúka mesto (kultúra, školstvo, veda). Negatívne aspekty obidvoch (nezamestnanosť, kriminalita) budú eliminované. Ľudia nebudú dochádzať za prácou, práca sa bude vykonávať len taká, ktorá bude tvorivá a zaujímavá. Počet obyvateľov sa stabilizuje, narastie dlhovekosť, ktorá však nebude záťažou pre národné rozpočty, keďže systém bude nastavený úplne iným spôsobom.

Európa sa stane vzorom nového spravodlivého spoločenstva založeného na troch silných pilieroch: slobode v duchovnom a kultúrnom živote, rovnosti (spravodlivosti) v správe vecí verejných a bratstve (spolupráci) v oblasti hospodárstva.

Bratislava, apríl 2010